Pamflettenactie moest Duitsers na de oorlog weren

Serie: De Masterscriptie

Achtergrond - 2 april 2026 - Auteur: Bjarn van den Berg

In de lente van 1954 hingen drie Nederlandse oud-verzetsstrijders langs snelwegen pamfletten op met de leus: *Deutsche nicht erwünscht* (Duitsers niet gewenst). De actie was gericht tegen West-Duitse toeristen die rond 4 en 5 mei naar Nederland kwamen, wat oorlogsherinneringen opriep. Laura Molijn volgde de master Duitslandstudies aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) en schreef haar masterscriptie over deze pamflettenactie.

Waar gaat je onderzoek over?

“Over misschien wel het eerste grote Nederlands-Duitse incident na de Tweede Wereldoorlog: de pamflettenactie *Deutsche nicht erwünscht*, die in 1954 was georganiseerd in de nacht van 30 april op 1 mei. Het was een initiatief van Geert Lubberhuizen, uitgever en oprichter van De Bezige Bij, waarbij oud-verzetsstrijders Mies Bouhuys, Fred von Eugen en Eduard Hoornik langs Nederlandse snelwegen en langs de Duits-Gelderse grens pamfletten ophingen met de leus *Deutsche nicht erwünscht*. Ook in Amsterdam, bijvoorbeeld in tramhokjes en bij het Rijksmuseum, werden die plakkaten verspreid.

Duitse toeristen waren volgens die voormalige verzetsstrijders negen jaar na het einde van de oorlog nog niet welkom in Nederland. Ze wilden dat de toeristen dat zouden meekrijgen als ze vanuit Duitsland naar Amsterdam of de bollenstreek reden. Het had onder meer te maken met Duits massatoerisme rond de herdenkingsdagen op 4 en 5 mei. In januari 1954 werd de visumplicht versoepeld, waardoor meer West-Duitsers naar Nederland kwamen. Het werd ‘de tweede Germaensche invaesie’ genoemd. Veel Duitsers gingen terug naar plekken waar ze in oorlogstijd waren geweest. Denk aan oud-Wehrmachtsoldaten die adressen bezochten waar ze ooit ingekwartierd waren. Ook gedroegen West-Duitse toeristen zich niet altijd even netjes in Nederland. Zo hadden West-Duitse jongeren tijdens het Paasweekend van 1954, al fietsend door de herbouwde binnenstad van Arnhem, het nationaalsocialistische Horst-Wessellied gezongen. Dat alles wekte argwaan bij sommige Nederlanders, het haalde oorlogsherinneringen naar boven. Dit werd bovendien versterkt door het zwakke

en vaak zelfs afwezige schuldbesef bij West-Duitse toeristen.”

Schrok de pamflettenactie de Duitse toeristen af?

“Kranten verkondigden wel dat er minder Duitsers naar Nederland kwamen, maar door gebrek aan bewijsmateriaal is dit moeilijk te onderbouwen. Wel is bekend dat er in de Bondsrepubliek werd opgeroepen tot boycots, bijvoorbeeld: koop geen eieren meer die afkomstig zijn uit Nederland. Duitsers dachten wel: heel Nederland is anti-Duits. Maar dat was niet zo.”

Wat is het interessantst aan je scriptie?

“Dat er in Nederland verschillend werd gereageerd op de actie. Sommigen schreven er in opiniestukken in kranten vol afschuw over, onder wie nazislachtoffers. De leus *Deutsche nicht erwünscht* deed hen denken aan de tekst *Juden nicht erwünscht*, die de nazi’s hadden gebruikt. Het was ook in hetzelfde lettertype en in dezelfde grootte afgedrukt. Joodse burgers en slachtoffers vonden het daarom een verschrikkelijke actie die herinnerde aan de oorlogstijd. Amsterdam zette de stadsreinigingsdienst in om de leuzen snel te verwijderen.

> Laura Molijn volgde de master Duitslandstudies aan de Universiteit van Amsterdam. Ze studeerde in 2025 af met haar scriptie ‘‘De tweede Germaensche invaesie’: het verschil tussen emoties en de beeldvorming over de Bondsrepubliek bij de pamflettenactie ‘*Deutsche nicht erwünscht*’ (1954)’. Ook rondde ze aan de UvA de onderzoeksmaster Geschiedenis af.

Er waren ook Nederlanders die best verheugd en blij waren met de actie; zij zagen het als een manier om de Duitsers terug te pakken. In de krant Het Vrije Volk schreef iemand: ‘Hitler begon te zaaien: *Juden nicht erwünscht*. De oogst is: *Deutsche nicht erwünscht*. Wie zaait, die maait!’ De vijandigheid zat na zoveel jaar dus nog best diep.”

Heb je iets nieuws ontdekt?

“Over de actie was amper geschreven. Friso Wielenga, expert op het gebied van Nederlands-Duitse betrekkingen, besteedde er ooit anderhalve pagina aan in een van zijn boeken. Wat ik een bijzondere ontdekking vond, is dat initiatiefnemer Geert Lubberhuizen al tijdens de Tweede Wereldoorlog eenzelfde actie had opgezet tegen de bezetter. Hij zat in het studentenverzet en verspreidde in december 1942 plakkaten met exact dezelfde zinssnede. Dat was een protest tegen de Duitse invloed op Nederlandse universiteiten. Voor die actie werd Lubberhuizen aangehouden en gefouilleerd, maar er werd geen bewijsmateriaal

gevonden, dus werd hij vrijgelaten. De actie in 1954 was dus een soort vervolg op die van 1942. Die link is niet eerder gelegd."

Kun je iets zeggen over het onderzoeksproces?

"Ik heb heel veel krantenartikelen over de actie bestudeerd, voornamelijk via Delpher. Het gaat om kranten als Het Parool, Het Vrije Volk, de Groene Amsterdammer, De Telegraaf, De Gelderlander. Aan de hand van stukken uit het Nationaal Archief leerde ik ook meer over de houding van minister-president Willem Drees."

Hoe keek de regering naar de actie?

"Die steunde het niet, maar de oud-verzetsstrijders werden ook niet strafrechtelijk vervolgd. Drees had ook in het verzet gezeten, dus hij dacht: laat maar gaan. De Bondsrepubliek wilde weten wie er achter de actie zat, maar Nederland hield dat enige tijd geheim. Later schreef schrijfster Mies Bouhuys ook zelf over haar betrokkenheid bij de protestactie in haar boek 'Het is maar tien uur sporen naar Berlijn' uit 1985."

Wat is de relevantie van je onderzoek?

"Het toont aan dat de betrekkingen en banden negen jaar na het einde van de oorlog nog niet zo goed waren. Hoewel opinieonderzoeken uit die tijd stelden dat de beeldvorming van Nederlanders over de Bondsrepubliek hoofdzakelijk positief was, liet de pamflettenactie zien dat Nederlanders toch ook nog anti-Duitse gevoelens hadden. Het was een soort verzet achteraf, een nasleep van de Tweede Wereldoorlog."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:
https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/66904/pamflettenactie-moest-duitsers-na-de-oorlog-weren